

A RENDÉSZET UNORTODOX JELLEGŰ MEGKÖZELÍTÉSE

A kicsit talán rendhagyónak tűnő cím arra utal, hogy a rendészettel összefüggő további vizsgálatok sikere, illetve azok eredménye és felhasználhatósága talán az eddigiektől némileg eltérő megközelítést igényel. A vallás világából származó ortodox kifejezés bizonyos értelemben a korábbi nézetekhez mereven ragaszkodást az új utak keresésének elvetését jelenti. Az unortodoxia ezzel szemben új módszerek keresését, újfajta megoldások kipróbálását favorizálja. Véleményem szerint előnyére válhat a rendészeti kutatásoknak az újfajta megoldások keresése, illetve a régiekhez képest eltérő módszerek alkalmazása. Legalábbis indokoltnak látszik bizonyos kérdések felvetése, amelyek első olvasatra talán mehökkentést válthatnak ki.

A rendészettel összefüggésben az elmúlt két és fél évtizedben számos kiváló írás jelent meg. Értékes gondolatokkal gazdagodhattunk például a rendészet kialakításával, fogalmi jellemzőivel, társadalmi beágyazottságával, politikai érintettségével, civil vonulatával, jogi jellemzőivel kapcsolatban. Olyan tudományos monográfiák születtek, amelyeket minden rendészettel foglalkozó kutató gyakorlatilag alapműként kezel (lásd például Szikinger István: Rendőrség a demokratikus jogállamban, vagy Finszter Géza: A rendészet elmélete). Tény, hogy az elmúlt két-három évtizedben sokat fejlődött a rendészet. Létrejött azonban egy olyan minőségi állapot, amelyből olyan kérdések adódnak, amelyek helyes megválaszolása nélkül a további fejlődés nehezebbé válna. Meggyőződésem, hogy az adott kérdések többféleképpen felvethetőek, miként a válaszok is ezek adekvát formáiban fogalmazódhatnak meg. Azonban az kétségtelen, hogy összességében mind a problémafelvetés, mind a megoldáskeresés segítik a tudományos ismeretek gyarapodását.

Rendészet vagy rendvédelem?

Elsőként felvethető kérdés, hogy vajon miféle tudomány az, amelyik már elnevezésében sem egységes? 1994-ig a rendészetet rendészetnek hívták, majd az ezredforduló előtti 8-9 évben megjelent a felváltó rendvédelem kifejezés. Ezt a szócserét indokolatlannak tartom, egyben elvetem az egyre szélesebb körben való terjedését. Indokolja ezt az a tény, mely szerint a rendvédelem műszó kitalálója hivatásos katonaként, illetve határőrként a honvédelem közege által szocializáltan alkotta meg ezt a terminus technikust. Vagyis a rendvédelem nem a tudomány világából származik, hanem a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelmi-Történeti Tudományos Társaság (SZBMRTT) egyébként elismert, egyes kutatásaiban kiválót alkotó elnökétől. A kiváló kutató így ír erről egy internetes portálon: „*Úgy gondolom nem szükséges eltitkolnom azt a tény, hogy a létrehozás (mármint a rendvédelem kifejezés létrehozása) e sorok írójának személyéhez kapcsolódik.*”¹⁹¹ Az SZBMRTT által gondozott Rendvédelmi Füzetek 2006-os

¹⁹¹ Parádi József: Rendvédelem kontra rendészet. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I. Pécs, 2002. 7. o.

különszámának 8. oldalán megerősítést kap a fenti állítás: „A rendvédelem fogalma a Tudományos Társaság elnökétől származik...”¹⁹²

A probléma nemcsak az, hogy a szócserét nem a tudományos kutatások eredményeinek felhajtó ereje indukálta, hanem az is, hogy a fenti idézettel ellentétben – és végre már ezt ki kell jelenti – nincs a rendvédelemnek a tudomány művelőinek többsége által elfogadott tézisrendszere. A fogalom definiálása elmaradt, de a lényegét összefoglalóan így határozzák meg: „A rendvédelemhez tartozónak tekintjük, valamennyi állami és önkormányzati a rendfenntartásra specializálódott fegyveres szervezetet. E testületek struktúráját, diszlokációját, feladataikat, működésüket, jogi meghatározottságukat, felszereltségüket, személyi állományuk képzési, szociális, gazdasági és erkölcsi helyzetét is a fogalom részének tartjuk. A fogalom integráns részének tekintjük továbbá ezen testületek vezetését, irányítását, szolgálati metodikáját, az együttműködést, továbbá a szimbólumrendszereiket.” A szerző ezután sajátos módon minden tagolátszabály elhatárolás nélkül vált át a következő mondatba a rendészetet felváltó „rendvédelem-történet” kifejezésre, amelybe álláspontja szerint „beletartozik az egyetemes történelem során megvalósult valamennyi rendvédelmi modell.”¹⁹³

A rendvédelem-történet fenti egyszerű és az általánosítás alsó foka szerinti meghatározásával nem lehet vitatkozni, miként ezen logika mentén haladva azzal sem, hogy például a sport-, az államigazgatás- stb. történet kifejezésbe beletartozik az egyetemes történelem során megvalósult valamennyi sport-, államigazgatási- stb. modell. Ebből a megállapításból tehát nem jutunk közelebb a rendvédelem létjogosultságához, de sajnálatosan az alábbi idézettel sem. Sőt ki kell jelenteni, hogy annak egyes részállításai tarthatatlanok, vagy értelmezhetetlenek. Így különösen:

1. „A rendvédelemhez tartozónak tekintjük valamennyi állami és önkormányzati, a rendfenntartásra specializálódott fegyveres szervezetet”¹⁹⁴

A „valamennyi állami... fegyveres szervezetet” kifejezés magában foglalja evidens módon a honvédséget is, amely a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. tv. 36. §. (1) bekezdése alapján fegyverhasználati jogi státusza alapján honvédelmi és nem rendvédelmi szervezetnek minősíthető, így utóbbi rendszerbe sorolása tévedés!

2. Az előző pontbeli idézet szerint a rendvédelembe az állami és önkormányzati fegyveres szervezetek tartoznak. Így nem rendvédelmi szerv a hivatásos katasztrófavédelem, mivel ez a struktúra fegyver nélküli. Ezzel szemben a központi államigazgatási szervekről, valamint a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2012. évi XLIII. tv. 1. § (5) bekezdés e. pontja rendvédelmi, méghozzá központi államigazgatási rendvédelmi szervezetnek minősíti a nevezett formációt. Ennek tükrében a fenti szervezeti besorolás tévedés, vagyis nem lehet a rendészet szervezeti kategorizálását a „fegyveres szervezet” feltételhez kötni.

3. A rendvédelem fegyveres szervezeti meghatározásának tételes cáfolatát adja az önkormányzati fegyvernélküli közterület-felügyeleti működés, vagy az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről... szóló 2012. évi CXX. tv-ben körülírt egyéb

¹⁹² Bemutatkozik a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. In: Rendvédelmi-történeti Füzetek Különszám 2006. 8. o.

¹⁹³ U.o.

¹⁹⁴ U.o.

jogalanyok vizsgálata (például halászati őr). Vagyis az 1. pont szerinti meghatározás e tény alapján sem tartható.

4. Az 1. pont szerinti megközelítés nem teszi lehetővé a több mint negyed évszázada fennálló civil rendészet besorolását sem. Ehhez képest pedig ténykérdés legalábbis marginális értelmű rendvédelemhez tartozásuk, tekintettel a fenti törvény 1. § (1) bekezdés b. pontjának szervi hatályára mutató megállapítására, illetve ezen szervek tartalmi értelemben rendészeti tevékenységére.

5. A rendvédelem fogalmi elemének tekinthető a fenti vonatkozó idézet szerint a testületek diszlokációja, felszereltsége, személyi állománya, erkölcsi helyzete. Nehezen értelmezhető a kristályos anyagszerkezettel foglalkozó tudományos vizsgálatoknál használatos és a csúsztató mechanizmust, áthelyeződést, kristályos elcsúszást jelentő „diszlokáció” mögötti alkotói szándék. Megfelelő magyarázat nélkül azonban csak találgatni lehet, hogy a rendvédelmi testületek felszereltségét, vagy éppen a személyi állomány erkölcsi helyzetét vajon miért kellene a rendvédelem fogalmi elemeként elfogadnunk?

A rendvédelem kifejezésének másik SZBMRTT féle megközelítése szintén 2006-ból származik: „...az állam fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására vagy megtörésére, amely vitathatatlanul a közjoghoz tartozik, azon belül a rendészet egyik ágát képezi, s mint ilyen a közigazgatás, a közigazgatási jog részének tekinthető.”¹⁹⁵ Ez a megközelítés az Allgemanies Landrecht, Szamel Lajos rendészet fogalmának alább részletezendő egyfajta átvétele és a rendvédelemnek a rendészet szinonimájakénti kifejezése. A problémát „a rendészet egyik ágát képezi” tagmondat okozza, amely – megfelelő indoklás hiányában – értelmezhetetlenné teszi az egész gondolatot. Nem tudni ugyanis, hogy ebben a logikában mi a rendszer és mi az alrendszer, mitől egyik ága a rendvédelem a rendészetnek, melyek lennének a többi ágak? Ráadásul fokozza a zavart a következő mondat: „A rendvédelmi jog tárgyalásának magvát az úgynevezett rendvédelmi testületek jelentik.”¹⁹⁶ E logika mentén akkor a munkajog, polgári jog, alkotmányjog stb. tárgyalásának magvát a munkajogi, polgári jogi, alkotmányjogi testületek jelentik? Véleményem szerint nyilvánvaló ennek az állításnak a tarthatatlansága, miként az idézett mondaté is.

A fenti okfejtés tükrében feltehető a kérdés: tudományosan bizonyítható-e a rendvédelem kifejezés használata? Álláspontom szerint nem, de nemcsak az előzőekben taglaltak okán, hanem akkor is, ha megvizsgáljuk a rendészet konvencionális meghatározását. Ezt ugyanis a porosz Általános Törvénykönyv, vagyis az Allgemanies Landrecht (ALR) 19 ezer szakaszból álló 1794-es kiadásából vezethetjük le. Vissza kell tehát mennünk az európai középkor utáni, a modern kor felé haladó kodifikációs eljárásához, mivel ez adja az alapját az 1990 körüli és Szamel Lajos professzorhoz kötődő rendészeti kutatások feléledéséhez. Az ALR-re vezethető vissza az a rendészeti fogalom, amelyet Szamel Lajos kiindulási alapként felhasznált, majd a későbbiekben a rendészettel foglalkozó tudományos írások ilyen-olyan változatban, de lényegét tekintve változatlan tartalommal magyaráztak. „Joggal tekinthetjük mérföldkőnek a porosz Allgemanies Landrecht megalkotását 1794-ben. A jogszabály 17. címe II. részének (helyesen I. részének) 10.

¹⁹⁵ Parádi József: Előszó. In: Székely Zoltán-Bugnits Richárd: Rendvédelem-történeti Füzetek Repertórium (1990-2000) Budapest, 2006. 12.o.

¹⁹⁶ U.o.

szakasza felvette azt a meghatározást, amelyet Pütter nyomán Svarez munkált ki és, amely azóta is megadja a német rendészeti felfogás tartalmát.”¹⁹⁷

A következő mondatban olvashatjuk az ALR meghatározását: „A rendészet feladata az, hogy a köznyugalom, közbiztonság és a közrend biztosítása, továbbá a közösséget és annak egyes tagjait fenyegető veszélyek elhárítása érdekében a szükséges intézkedéseket tegye.”¹⁹⁸ Szamel ehhez képest a rendészet fogalmát 1990-ben a következőképpen adja meg: „A rendészet olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartások megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”¹⁹⁹ A rendészet definícióját a tárgy kutatóinak kikerülhetetlen élő klasszikusa, Finszter Géza így határozza meg: „A rendészet az állam szerveinek az a hatósági tevékenysége, amelynek célja a közrend és a közbiztonság megóvása mindazokkal szemben, akik annak épségét fenyegetik vagy megsértik.”²⁰⁰ Egyértelműen megállapítható, hogy az ARL nyomán és annak alapján a rendészeti kutatásokkal foglalkozó tudósi kör két meghatározó egyénisége a közrend, illetve a közbiztonság védelmét helyezi a rendészeti tevékenység centrumába. De hasonló álláspontot foglalt el a közigazgatási jogtudomány mérvadó művelői közül, például Magyary Zoltán,²⁰¹ Berényi Sándor²⁰² vagy a régiek közül Kmety Károly.²⁰³

A közrend/közbiztonság specifikációit, jogi koordinátáit, fogalmi ismérveit számos tudományos írás elemzi, amelyek ismertetése nem ennek a tanulmánynak a feladata, de annak hangsúlyozása igen, hogy a rendészet klasszikus megközelítésének pontosan ezek a kutatások és tudományos eredmények adják a legitimitását, szemben a rendvédelemmel, amely ilyeneket nem tud felmutatni. Az ARL-ből minden kétséget kizáróan és tételesen levezethető a rendészet által védett jogi tárgy, a közrend és közbiztonság fundamentális jellege. Ilyen eredmények a rendvédelem esetében nem állapíthatók meg, bár ténykérdés, hogy Ernyes Mihály, Opál Sándor, Zachar József, illetve Parádi József publikációi megpróbálták igazolni a rendvédelem használatát.

Összegezve a fentieket az a véleményem, hogy mindaddig, amíg a rendvédelem szakkifejezés tudományosan nem igazolható, addig – tudomásul véve a sajnálatos „becsempésződését” a jogi normákba – maximum stilisztikai segéd, vagy szinonim másodlagos kifejezése lehet a rendészetnek. Vagyis válaszolva a nyitó kérdésre, határozott véleményem szerint egyetlen tudományterület sem engedheti meg magának, hogy kutatásának tárgyi elnevezésében zűrzavar uralkodjon. A rendészet sem kivétel!

Mi a rendészettudomány?

A bevezető részben foglaltakra figyelemmel a következő kérdéscsoport: Van-e annyi tudományos ismeretünk, amely alapján beszélhetünk rendészettudományról, illetve

¹⁹⁷ Szikinger István: Rendőrség a demokratikus jogállamban. Sík Kiadó, Budapest, 1998. 56. o.

¹⁹⁸ Uo.

¹⁹⁹ Szamel Lajos: A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai. MTA Kutatások Programirodája, Budapest, 1990. 30.o.

²⁰⁰ Finszter Géza: A rendészet elmélete és eszközrendszere. Nemzeti Közszoigálati és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013. 15.o.

²⁰¹ Lásd erről Magyary Zoltánt: Magyar Közigazgatás. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1942. 563-582. o.

²⁰² Lásd erről Berényi Sándor: Magyar államigazgatási jog. Különös Rész. ELTE ÁJK Budapest, 1993. 194.o.

²⁰³ Lásd erről Kmety Károly: A magyar közigazgatási jog kézikönyve. Politzer-féle Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1907. 320-321. o.

mit is szeretnénk a rendészet tudomány szóval kifejezni? Magát az ezzel összefüggő és egyre inkább szerteágazó kutatásokat, vagy inkább ezek eredményét, magát a végterméket? A rendészetben belül elhatárolható-e a tudományos kutatás, mint tevékenység a tudományos ismeretektől, mint a tevékenység eredményétől, továbbá a tudományos ismeretek egymástól elhatárolható részei a tudományos elméletektől közigazgatási jogi, büntetőjogi, alkotmányjogi, nemzetközi jogi, kriminalisztikai stb. értelemben? Véleményem szerint a fenti kérdések okán egyebek között az alábbi tényállítások tehetőek:

- a tudományos kutatások igaz, objektív és bizonyított ismereteket tárnak fel, méghozzá célzatos és módszeres tevékenységgel,
- ennek eredményeként tudományos ismeretekre lehet szert tenni, amelyek a szakmai közvélemény előtt:
 - bizonyíthatóak,
 - rendszerezettek,
 - és a kutatói- tudói kör meghatározó többsége szerint igazak,
- ezek a tudományos ismeretek kitermelik a tudományos fogalmakat (ezen belül a definíciókat, meghatározásokat és kategóriákat),
- ezek együttese adhatja a tudományos törvényt, téziseket és ezek cáfolatát,
- majd a halmaz szintetizált formában magasabb minőséget képezvén keretét adják a tudományos elméletnek,
- az így képződött tudományos eredmények jelentik magát az adott terület tudománykénti felhasználhatóságát, aminek aztán elsődleges terepe a diszciplínán belüli tudományos tantárgyak megjelenése.²⁰⁴

A fentiek alapján megfogalmazódik a kérdés: Valóban tudomány (már) a rendészet tudomány? Rendelkezik a tudományos minősítéshez szükséges tudományos kutatási eredmények, tudományos ismeretek, tudományos fogalmak, definíciók, meghatározások azon halmazával, amelyek összességében tudományos rendészeti elméletet képezvén egy sor tudományos tantárgyat produkál? A védhető válasz megadásához a rendészettel foglalkozó kutatói kollektívának igen komoly feladatai lesznek a közeljövőben akkor, ha a rendészetet, mint tudományt el akarják fogadtatni a megfelelő fórumokon.

A következő kérdés a rendészet tartalmi meghatározására vonatkozik, vagyis melyek azok a tartalmi ismérvek, fogalmi elemek, amelyek nélkül értelmezhetetlen a kifejezés? A válasz megadásában „az önmagukat rendészetinek nevező diszciplínák mindmáig küszködnek az öndefiníálással, nevezetesen a köz rendjének, biztonságának, nyugalmanak, tehát a rendészeti tevékenység tárgyának definiálási nehézségeivel”.²⁰⁵ Ezt Kántás Péter 2006-ban állította, de akár ma is megtehetné volna, ugyanis a közigazgatásban, az Országgyűlési Őrség 2013-as felállításával a törvényhozói hatalomban, illetve a magán- és civil szférában a többség által elfogadottan a mai napig nem történt meg a közbiztonság, közrend (belső rend, nemzetbiztonsági érdek) felfogások egységesítése. A kérdésre a válasz keresésében tehetőek olyan megállapítások, amelyek kutatói nézőponttól függetlenül vitathatatlanok(?). Nevezetesen:

- a) a rendészet tárgya a biztonság,
- b) a tárgy védelmének eszköze a legitim erőszak,
- c) a tárgy védelmét elsősorban a rendőrség látja el.

²⁰⁴ Lásd erről bővebben: Szilágyi Péter: Jogi alaptan. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2011. 23-32.o.

²⁰⁵ Kántás Péter: A közrend, a rendészet „könnyű súlyú” kategóriája. Rendészeti Szemle 2006/12. sz. 90.o.

Amennyiben ezek a megállapítások valóban vitathatatlanok, akkor ezeket nevezhetjük a rendészet fogalmi pilléreinek, vagyis olyan fundamentális téziseknek, amelyekhez képest minden más megközelítés logikai zsákutca. Ezeket a fogalmi pilléreket helytelen átkeresztelni „jó közösségi rend”²⁰⁶ és más analóg kifejezésekre, mivel a rendvédelem kifejezéshez hasonlóan gyengítik a rendészet tudományos fejlődését.

A rendészet további konszenzusos tartalmi jellemzőit már nehezebb rögzíteni. Az a) pontban nevezett biztonság kifejezés mögötti magyarázatot a többség az ARL 220 éves keretei között a közbiztonsághoz vagy a közrendhez kötik, vagyis a biztonság tradicionálisan két komponensű (lásd fent). Ehhez képest aztán megoszlik a kutatók tábora, ugyanis egyesek a közrendet, mások mindkettőt, míg vannak, akik a közbiztonságot favorizálják kulcsfogalomként. Szamel Lajos – Lorenz von Stein és Otto Mayer nyomán – azt állítja „a rendészet fogalmának egyetlen tényezőjeként elegendő a közrend...”²⁰⁷, míg Finszter Géza szerint „a rendészet az állam szerveinek az a hatósági tevékenysége, amelynek célja a közrend és a közbiztonság megóvása.”²⁰⁸ A harmadik megközelítés vagy úgy helyezi a közbiztonságot a rendészet centrumába, hogy a közrendet azonosítja a közbiztonsággal: „...a közrendnek nevezett kategória lényegében a közbiztonsággal azonos, amennyiben jogilag szabályozott magatartásokra korlátozzuk a védelmi célú közhatalmi beavatkozás lehetőségét”²⁰⁹, vagy a német szakirodalomra hivatkozva (Lishen, Deminger, Götz) a közrendet a jogon kívüli normaként főleg erkölcsi, etikai szabályokhoz köti „A közrend az egyén nyilvánosság előtti magatartására irányuló azon íratlan szabályoknak az összessége, amelyeknek követése az ugyanazon rendőri körzetben lakó emberek szerint elengedhetetlen feltételei a kívánatos szintű együttélésnek”²¹⁰.

A biztonság magyarázatai nem teszik lehetővé a rendészet fogalmának ezen elemének egységes, homogén megítélését. Miként a hatályos Alaptörvény, illetve a joganyag sem, mivel a jogalkotók sok esetben kritizálható tevékenysége ezen kérdésben a joggal kritizálókát erősítik tekintetben, hogy egész egyszerűen eddig elfelejtették a közrend, közbiztonság értelmezését, magyarázatát megadni.

Az Alkotmánybíróság azonban megfogalmaz néhány fix koordinációs pontot a 13/2001.(V.14.) AB határozatában. Rögzíti, hogy:

- tudományos viták tárgya a közbiztonság és ennek viszonya a közrendhez, belső rendhez,
- ugyanakkor a közbiztonság mögött nagyobb a tartalmi érték, mögötte több feladat állapítható meg,
- a közbiztonság kétségtelenül alkotmányos „értéktartalommal” bír.²¹¹

Az Alkotmánybíróság tehát a közrenddel szemben a közbiztonság kifejezést dimenzionálja, ennek alapján véleményem szerint védhető a rendészet első fogalmi pilléréként nevezett biztonság mögött inkább a közbiztonságot, mint a közrendet érteni. Vagyis a rendészet, akkor amikor a biztonságot védi, akkor ezalatt a közbiztonság vigyázást

²⁰⁶ Christian László: A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség. Universitas Győr, 2011. 101. o. A szerző Otto Mayer próbálkozását megemlítve rögzíti, hogy Szamel Lajos a szakmára hivatkozva elvetette a mayeri jó közösségi rend kifejezést.

²⁰⁷ Szamel Lajos: i.m. 28. o.

²⁰⁸ Finszter Géza: i.m. 15. o.

²⁰⁹ Szikinger István: i.m. 84. o.

²¹⁰ U.o.

²¹¹ Lásd 13/2001.(V.14.) AB határozat

kell érteni. Erősíti ezt az a tény, hogy a közbiztonság alatt a szakirodalom lényegében ugyan azt érti:

- alanyi értelemben az állam, a közösség tagjainak személy- és vagyónbiztonságának védelmét,
- tárgyi értelemben az állam valamennyi jogszerűen létrehozott és funkcionáló szerveinek működésének biztosítását.

Hasonló megállapítás a közbiztonságra nem tehető, bár kétségtelen, hogy tudományos (spekulatív) megközelítésével többen is próbálkoztak.

A második alapillérnek nevezett biztonsághoz köthető legitim erőszak megítélésében, illetve ennek tartalmi vonatkozásában a rendészeti kutatók egyetértenek.²¹² Valóban olyan differencia specifikáról van szó, amely a rendészetet talán a legmarkánsabban különbözteti meg az összes többi igazgatási fajtától. A legitim kényszer alkalmazásának eszközeit, módjait és egyéb szempontjait a rendőrségi törvény és annak nyomán egyéb jogszabályok határozzák meg. Ezek alapján a kényszerrel szembeni elsődleges – bővebb magyarázatot jelen tanulmányban nem igénylő – követelmények:

- törvényesség,
- arányosság,
- szakszerűség.
- Az alkalmazott erőszakkal szembeni szekunder feltételek:
- eszközszerűség, vagyis a kényszer nem a célszemély megbüntetését, hanem a tiltott magatartást, a közbiztonságra veszélyt jelentő cselekmény megakadályozását biztosítja,²¹³
- humánus alkalmazás, vagyis az erőszakot a személy és a környezet lehető legnagyobb kíméletével kell érvényesíteni,
- szűk mérlegelési jog biztosítása, vagyis a kényszerintézkedést végrehajtó „közegnek” a mérlegelési lehetősége normatíván a legkisebb mértékű legyen.

Álláspontom szerint a rendészettudomány fejlődésének egyik kiemelt kutatási területe, annak feltárása, hogy a legitim kényszer meddig terjedhet az alkalmazásra jogosult szervek és a beavatkozás mélysége tekintetében. Tény, hogy az etatizálás irányába hat az elmúlt évek bővítési folyamata, amit alátámaszt és reprezentál az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről szóló 2012. évi CXX. tv. A jogszabály szélesíti a közbiztonság fenntartásában működő rendészeti jogalanyok (közterület-felügyelet, mezőőrség stb.) intézkedési, kényszerintézkedési jogosítványait, például a bilincs alkalmazásában. Kérdés, hogy milyen – egyébként a jogalkotási törvényben kötelezően előírt – hatásvizsgálat igazolja ezt a szélesedő hatáskört. A jelzett törvényben érintett rendészeti szervek jellemzően a helyi önkormányzat irányítása alatt működnek, vagyis a változás az önkormányzati rendőrség kialakulását erősíti. Szakmai és elméleti alapján mennyiben igazolja vissza a rendészettudomány ezt a jogintézményt? Álláspontom szerint ez is olyan kérdés, amelyre a közeljövőnek választ kell adnia.

²¹² Lásd például Buzás Gábor: Közigazgatás- rendészet- rendészeti intézkedés. PhD. értekezés. Pécs, 2010. XI. A szerző a rendészet fogalmának elengedhetetlen részének tekinti a kényszert, ami szerinte lehet közvetlen, vagy közvetett.

²¹³ Finszter Géza: i.m. 78.o.

A harmadik fogalmi pillérnek nevezett állítás szerint a rendészet által biztosított védelmet elsősorban a rendőrség látja el. Ismételtelen egy olyan állítással állunk szemben, amit a szakmai nem vitat. A tézis mögé nézve aztán már újabb tisztázandó kérdések merülnek fel. Így például: csak a rendőrség lát el rendészeti feladatokat? *„Abban mindenki egyetért, hogy – ha létezik önálló rendészettudomány – annak tárgya a rendőrség”*²¹⁴. Karsai Krisztina – eredetileg blogbeli bejegyzésként olvasható – állítása nyilvánvaló tévedés. Elég csak a központi államigazgatási szervekről szóló törvény (2010. évi XLIII. törvény) 2.§ (5) bekezdésében nevezett rendőrség mellett nevesített másik három szerve gondolni (büntetés-végrehajtási szervezet stb.). Ezek a szervezetek ugyanúgy a biztonság védelmében kényszerintézkedéseket alkalmazhatnak, mint a rendőrség, kivéve a katasztrófavédelmi szervet. Ez utóbbi besorolása a védett jogi tárgy tekintetében nem, az alkalmazott eszközök esetében vitathatóan sorolandó a rendészeti szervek családjába.²¹⁵ Vagyis ténykérdés, hogy a rendészettudomány tárgya nemcsak a rendőrség. Elsődleges, kiemelten a legfontosabb szerve, tekintettel a minden más rendészeti szervezethez képest messze legtöbb és a biztonság megőrzéséhez kapcsolható intézkedési és kényszerintézkedési hatásköreire. Álláspontom szerint ugyanakkor nem a rendőrség egésze értendő elsődleges rendészeti szervnek, hanem csak az „általános rendőrség”, azon egységei, amelyek kifelé irányulóan gyakorolják a közhatalmat (intézkedéseikkel és kényszerítőeszközeikkel) a biztonság fenntartásában. Ide tartoznak különösen a közbiztonsági, közlekedésrendészeti és a bünyügyi, illetve a határrendészeti rendőrségi ágazatok, de semmiképpen a humánszolgálat, gazdasági, informatikai vagy egyéb funkcionális rendőri szervek.

A Nemzeti Védelmi Szolgálat és az igazgatásrendészet ugyan ágazati hatáskört gyakorolnak, de szintén a kivételek közé tartoznak. Az előző struktúra a rendőrség rendőrségeként az adott hatásköreivel a közbiztonságot csak igen tág értelemben, jó esetben is csak érintőlegesen, míg az igazgatásrendészet alapfeladatát, jogkörét tekintve szintén nem kötődik közvetlenül a biztonsághoz. Az igazgatásrendészet elnevezésének megfelelően egy olyan igazgatási karakterű egységes a rendőrségnek, amely minden további nélkül kiszervezhető lenne a civil szférában. Az általa végzett nyilvántartási, engedélyezési, regisztrációs hatósági jogalkalmazás természeténél fogva nem közbiztonsági jellegű. A többi általános rendőrségi ágazathoz képest, intézkedési vagy kényszerintézkedési jogköre a gyakorlatban lényegében nincs. Titkos eszközöket nem vet be.

Érdekes kérdés, hogy rendészeti tevékenység-e a külföldiekkel kapcsolatos eljárás? *„A külföldi személyekre vonatkozó jogi rendelkezések összefoglaló megnevezése a magyar jogirodalomban alapvetően két fogalom, az idegenjog és az idegenrendészet vált használatossá az elmúlt évszázadban.”*²¹⁶ Ez a megállapítás igazolható azzal a kiegészítéssel, mely szerint a külföldiekkel összefüggő rendszerváltás előtti állambiztonsági, főleg kémelhárítási feladatokban a titkosszolgálatok felhasználták napi szinten a rendőrség, illetve az igazgatásrendészet struktúrájában működő idegenrendészetet. Ez a helyzet mára gyökeresen megváltozott. *„Az idegenrendészet, mint hatósági jogalkalmazás csak a külföldi határátlépésével (alapvetően beutazásával) és/vagy*

²¹⁴ Forrás: <http://rendeszettudomany.blog.hu/2011/04/01/miisarendeszettudomany> (Letöltés ideje: 2014.08.15.) Vö: Karsai Krisztina: Rendészet és tudomány. Novum-Tech Kft. Szeged, 2013. 11. o.

²¹⁵ Balla Zoltán: Közigazgatás és rendészet. Új Magyar Közigazgatás 6. évfolyam 12. szám 2013. december, 15-22.o. A szerző a tanulmányban a rendészeti szervek újfajta besorolását adja.

²¹⁶ Hautzinger Zoltán: Idegenjog, kontra idegenrendészet. Rendészettudományi gondolatok. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2014. 113. o.

*tartózkodásával összefüggésben jogsértő cselekmény elkövetésével vagy állapot létrehozásával kapcsolatban merülhet fel.*²¹⁷ Ez a megállapítás annyiban egészítendő ki, hogy ettől még a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal mint a külföldiek beutazásával, határátlépésével, tartózkodásával stb. foglalkozó hatóság, bizony nem lesz rendészeti hatóság. Ez egy olyan államigazgatási központi hivatal a sok tucat mellett, amelynek feladata nem rendészeti, hatáskörei között egyetlen rendészeti jellegű sincs. Amennyiben a külföldivel szemben rendészetileg fel kell lépni, akkor erre mindig csak az általános feladatokat ellátó rendőrségnek van jogosítványa. Ezen tény alapján pedig indokolatlan a törvényalkotónak a tárgybeli törvényben „idegenrendészeti” hatósági jogkörrel beszélni, például a kiutasítás és a beutazási tilalom alkalmazásának szervezeti oldalán.

²¹⁷ Hautzinger Zoltán: i.m. 118. o.